

ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Круль С.М.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- ДОВІДКОВИХ ДАНИХ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

УДК 343.12

Актуальність теми дослідження. Останні десятиліття в світі проходить процес формування інформаційного суспільства, а тому все активніше розвиваються сучасні інформаційні технології, які впроваджуються і в сферу кримінального судочинства. Інформація стала вирішальним чинником у багатьох галузях суспільного життя. Саме інформація сьогодні є продуктом наукової та творчої діяльності, необхідним компонентом у ході наукових досліджень. Зростає потреба у засобах структурування, накопичення, зберігання, пошуку, обробки та передачі інформації – задоволення саме цих потреб і є метою створення та розвитку інформаційних систем, мереж і технологій. У прагненні до сумісного використання ресурсів обчислювальних та інформаційних центрів (бібліотек, програм, криміналістичних обліків) виникає необхідність її включення до світових інформаційних мереж [4, с.8].

У криміналістиці вивченням цієї проблеми знайшло відображення в працях таких вчених як Ю.П. Аленін, В.П. Бахін, Р.С.Белкін, П.Д. Біленчук, Т.С. Волчецька, І.Ф. Герасімов, В.Г.Гончаренко, Г.А. Густов, Л.Я. Драпкин, А.В. Дулов, В.А. Журавель, Г.Ю.Жирний, Г.О. Зорин, А.В. Іщенко, Н.І. Кліменко, О.Н. Колесніченко, В.О. Коновалова, В.С. Кузьмічов, В.К. Лисиченко, В.П.Лисицин, І.М. Лузгін, В.Г. Лукашевіч, Г.А. Матусовський, В.О. Образцов, М.А. Погорельський, І.В. Постіка, А.Р. Ратінов, М.В. Салтєвський, М.О. Селіванов, Шепітько, М.П. Яблоков та ін.

Мета та завдання статті. На підставі теоретичного осмислення та аналізу наукової літератури, розробити методика використання інформаційно-довідкового забезпечення при розслідуванні злочинів. Для досягнення цієї мети були поставлені такі завдання:

- проаналізувати інформаційно-довідкове забезпечення при розслідуваннях злочинів
- запропонувати використання інформаційно-довідкового забезпечення при таких розслідуваннях.

Реформування кримінального процесуального законодавства, швидке поширення інформації, розвиток комп'ютерних, інформаційних систем та технологій має негативний аспект: відкриває шлях до антисоціальної та злочинної поведінки. Сучасні комп'ютерні системи та інформаційні технології містять в собі нові дуже досконалі можливості для вчинення невідомих раніше правопорушень, а також для скоєння традиційних злочинів, але нетрадиційними засобами [6, с.141]

Починаючи з моменту надходження до правоохоронних органів інформації про скоєння злочину і занесення її до єдиного реєстру, проводяться слідчі (розшукові) дії, особа яка їх здійснює знаходиться у центрі фактичної обстановки, що постійно змінюється і обумовлює різноманітний підхід слідчого у визначенні своєї лінії поведінки, виборі алгоритму (кола і послідовності) застосування невідкладних слідчих дій і оперативно-розшукних заходів, форм взаємодій з іншими службами органів внутрішніх справ, тощо.

Обізнаність слідчого у типових слідчих ситуаціях дозволяє йому і оперативному працівнику визначати основні напрямки майбутньої роботи на

досудовому розслідуванні, конкретизувати тактичні завдання на даний момент та прийняти невідкладні рішення [3, с.16].

Для суттєвого полегшення процесу досудового провадження оперативні працівники, слідчі, прокурори використовують інформаційні системи. Як вказує В.В. Бірюков, будь-який облік становить інформаційну систему, в якій сконцентровано певну

інформацію стосовно об'єктів обліку. Ця інформація відображена на відповідних носіях і має конкретне цільове призначення – сприяти розкриттю злочинів. Будь-яка окрема система нижчого рівня є складовою системи вищого рівня і входить як складова до загальної системи, що об'єднує всю групу обліків, призначенням яких є створення умов для розкриття злочинів [5, с.317].

Практично всі вчені однакові в тому, що криміналістичні обліки є різновидами інформаційно-пошукових систем. Як зазначає В.Ю. Шепітько - «Будь-який вид криміналістичного обліку - це фактично інформаційно-пошукова система» [9, с. 123.] «Незалежно від призначення обліків усі вони є різновидами інформаційно-пошукових систем» [7. с. 199], - підкреслює А.Я. Драпкін.

Що ж до криміналістичних обліків то інформація, яка складає масиви таких обліків, є специфічною за призначенням, що, у свою чергу, окреслює коло об'єктів обліку. З одного боку, це звичайні об'єкти матеріального світу, які оточують нас у повсякденному житті: люди, різноманітні предмети та явища. З іншого - саме виходячи з цілей криміналістичної реєстрації це об'єкти, інформація стосовно яких може сприяти розкриттю злочинів.

На сучасному етапі питання, щодо доказового значення інформації, яка отримана від використання криміналістичних обліків викликає неоднозначну оцінку серед науковців та практичних працівників. Слід зазначити, що більшість науковців схиляються до думки, що криміналістичний облік - це наукова система реєстрації певних об'єктів та їх ідентифікаційних ознак для запобігання злочинам, їх розкриття, розшуку і впізнання врахованих об'єктів. Її система і використання засновані на суворому дотриманні законності.

Так, згідно з діючими інструкціями, в разі отримання позитивного результату перевірки за масивами обліків фахівець експертно-криміналістичного підрозділу складає довідку встановленої форми з грифом «До кримінальної справи не прилучати», яку надсилає до відповідної оперативної служби.

Працівники останньої інформують про це слідчого, який проводить слідчі дії.

Він виносить постанову про призначення криміналістичної експертизи, яку надсилає до того ж самого експертно-криміналістичного підрозділу для виконання.

Організація і використання криміналістичних обліків, як однієї із складових інформаційно-довідкового забезпечення, засновано на суворому дотриманні законності та регламентуються нормами чинного КПК України, Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та іншими діючими нормативно-правовими актами. Зокрема, п.18 ст.8 зазначеного закону встановлює, що підрозділи які здійснюють оперативно-розшукову діяльність мають право створювати і застосовувати інформаційні системи, а відповідно до ч.11 ст.9 підрозділи, що використовують автоматизовані інформаційні системи в оперативно-розшуковій діяльності, повинні забезпечити можливість видавати дані про особу на запит органів досудового розслідування, прокуратури, суду. В місцях зберігання інформації повинна бути гарантована її достовірність та надійність охорони [2].

На жаль, діючий КПК навіть не згадує криміналістичні обліки, хоча проти доказового значення такої інформації ніхто не заперечує. В ч.2 ст. 91 КПК, вказується, що доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження [1]. Залишається невизначеним, яким чином орган дізнання, слідчий або суд можуть використовувати результати перевірок у процесі доказування. Виглядає нелогічним, що слідчий має право долучити до кримінальної справи довідку про наявність у підозрюваного попередньої судимості, а про результати перевірки за дактилоскопічними обліками – ні [8, с. 13].

Важливим є те, що інформація про результати перевірки надається у письмовій формі і тільки її ініціатору. Відповідно до ч.11 ст.9 Закону України «Про ОРД» такі ініціатори є виключно органи досудового розслідування, прокуратури та суду. На нашу думку, дана норма не відповідає ч.3 ст.93 КПК України де зазначено, що сторона захисту, потерпілий здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади,

органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів [1].

Виходячи із змісту ч.2 ст. 84 процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів. Тому таку інформацію можемо віднести до такого процесуально-го джерела доказів як документи.

Отже, довідки органів, які ведуть криміналістичний облік, після їх приєднання до справи, використовуються в судочинстві як докази. Виходячи з норм чинного КПК України ці довідки-докази повинні відповідати таким вимогам як належності та допустимості (ст. 85-86 КПК України).

1. *Кримінальний процесуальний кодекс України // Верховна Рада України// від 13.04.2012 № 4651-VI - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>*
2. *Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» // Відомості Верховної Ради, 1992, № 22, – ст.303*
3. *Бахін В.П., Біленчук П.Д., Зубань М.А. Алгоритми вирішення слідчих дій: Навчальний посібник / В.П. Бахін, П.Д. Біленчук, М.А. Зубань – К.: Українська академія внутрішніх справ, 1995. – 93 с.*
4. *Біленчук П.Д. Кравчук О.В. Міщенко В.Б. Пілюков Ю.О. Інформаційна діяльність в правознавстві: монографія / П.Д. Біленчук, О.В. Міщенко, Ю.О. Пілюков. – К.: Наука і життя, 2007. – 244 с.*
5. *Бірюков В.В., Теоретичні основи інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів: Монографія / В.В. Бірюков / Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка - Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2:009. - 664 с*
6. *Круль С. М. Криміналістичні аспекти інформаційного забезпечення розслідування злочинів / С.М. Круль / Криміналістика XXI століття: матеріали міжнародної науково-практичної конференції / 25-26 листопада 2010 року – Х.: Право, 2010 – с. 140-142*
7. *Криміналістика. Учебник // Под ред. И.Ф. Герасимова, Л.Я. Дранкина. – М.: Высшая школа, 1994. – 528 с.*

8. Рибалко Я.В. *Проблеми вдосконалення функціонування експертно-криміналістичних обліків. Криміналістичний вісник: Науково-практичний збірник. Вип.1 / ДНДЕКЦ МВС України; НАВСУ. - Одеса: ЛАТ-СТАР, 2000, с. 13-15*
9. Шепитько В. Ю. *Криміналістика : курс лекцій. - Изд. 3-е / В. Ю. Шепитько. - Харьков : ООО «Одиссей», 2006. - С. 247. ... тракт»: ИНФРА-М, 2005. - С. 481*

Круль С.М. Використання інформаційно-довідкових даних на стадії досудового розслідування

В даній статті проаналізовано особливості використання інформаційно-довідкових даних на стадії досудового розслідування. Розглянуто значення інформаційно-довідкових даних як доказів у кримінальному провадженні.

Ключові слова: інформаційно-довідкові дані, досудове розслідування, докази, кримінальне провадження.

Круль С.М. Использование информационно- справочных данных на этапе досудебного расследования

В данной статье проанализировано особенности использования информационно-справочных данных на этапе досудебного расследования. Рассмотрено значение информационно-справочных данных как доказательств в криминальном производстве.

Ключевые слова: информационно-справочные данные, досудебное расследование, доказательства, криминальное производство.

Krul S.M. Using information and reference data in pre-trial investigation

This article analyzes the features of the use of information and reference data in pre-trial investigation. Examined the role of information and reference data as evidence in criminal proceedings.

Key words: information and reference data, pre-trial investigation, evidence, criminal proceedings.

УГОДА ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ: ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК УКЛАДЕННЯ

УДК 347.965

Постановка проблеми. Процеси демократизації в суспільстві, безумовно, пов'язані з проведенням відповідних законодавчих реформ з метою створення реального механізму забезпечення прав людини і громадянина. Забезпечення цих прав знайшло відображення у кримінальній та кримінально-процесуальній галузях права, зокрема, в Кримінальному процесуальному кодек-